СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 80. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, середа, 26-го квітня 1944. No. 80. NEW YORK and JERSEY CITY, Wednesday, April 26, 1944. VOL. LII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

ПЛЯНУЮТЬ ПРОВІРКУ ВІДКИНЕНИХ ПОБОРОВИХ

НЮ ЙОРК. — Директор Поборової Служби майор ґенерал Луїс Б. Герші брав участь у конференції для устійнення здатности до служби або до мирових занять, яка відбувається в готелі Пенсилвенія. Він виявив пляни уряду провірити ще раз докладно всіх досі відкинених з військової служби. Їх число добігає до 3,600,000 людей. Між ними є цілий міліон відкинених через студії, а інші через фізичні уломности. Є теж значне число відкинених через умові забурення або недостачі в нервовій системі. Загальне число відкинених, на підставі заяви ґен. Гершія, є приблизно такесаме, як число американських вояків, що тепер служать заморем. Отже воно більше ніж число всіх американських моряків як з воєнної так і з торговельної фльоти. При перевиборі будуть пробувати відкинених притягнути до праці у воєнних підприємствах. Одначе, коли між ними найдуться спосібні до зброї, тоді їх пішлеться туди.

ПРИГОТОВЛЯЮТЬ ЗМІНИ В ПОВОЄННІЙ СЛУЖБІ.

ВАШИНГТОН. — Повоєнні пляни, що їх приготовляє воєнний департамент, дійшли вже до такої точки, що їх можна прилюдно обговорювати. Вони будуть готові до вжитку з хвилею, коли Німеччина скапітулює. Про такий стан повідомив конґресову воєнну комісію ґенерал бриґадір Вилйем Ф. Тамкинс, голова відділу плянування. Він сказав теж, що крім змін у воєнній службі є приготовані пляни для промислової демобілізації. Всі пляни будуть викінчені на осінь. Головною зміною буде введення постійної військової служби, як це плянував ще Джордж Вашинґтон в 1790. р., але тодішній конґрес відкинув.

СУД ПРИЗНАЄ ПРОДАВЦІВ ҐАЗЕТ НАЄМЦЯМИ.

ВАШИНҐТОН. — Найвищий Суд Злучених Держав видав засадниче рішення про правне становище так званих „ґазетярських хлопців", тобто продавців ґазет. Суд вирішив, що ці продавці не є самостійними підприємцями, а наємцями-робітниками. Рішення видав суд з нагоди спору між продавцями й видавцями ґазет в Лон Анджелен у Каліфорнії. Видавці не хотіли переговорювати з юнією продавців ґазет, закидаючи їм, що вони самостійні підприємці. Суд признав, що продавці ґазет, що виконують виключно цю роботу і то як єдиний спосіб зарібку, а також доставці ґазет, що „чекують" число проданих примірників ґазет на „стендах", є наємниками.

2,500 РОДІВ ЗАНЯТЬ ДЛЯ УЛОМНИХ.

НЮ ЙОРК. — Комісія Громадянської Служби — „Сивил Сервис" — приготовила список 2,500 різнородних занять, які можуть дістати уломні мужчини й жінки, головно воєнні ветерани. Це виявив Джеймс Росел комісар для стейту Ню Йорк і Ню Джерзі. Голова медичної служби при арсеналі в Довер, Ню Джерзі робить досліди над тим, по скільки уломна людина може сповняти якусь роботу зовсім правильно. Як показчик придатности уломних комісар виявляє, що в вересню минулого року було занятих 3,000,000 мужчин і жінок, а тепер 2,800,000 у федеральних роботах. Між ними була четвертина ветеранів. Багато з них мали лише одну руку, інші мали інші каліцтва. Тепер чекає 14,000 місць для ветеранів в згаданих округах.

ПАНІ РУЗВЕЛТ ДОМАГАЄТЬСЯ ЗАНЯТТЯ ДЛЯ ВСІХ.

ВАШИНГТОН. — У відповідь на піднесений запит, що робити з жінками, які стратять працю після війни, пані Рузвелт, жінка президента, заявила, що на це треба відповідного плянування. Іменно: треба продукувати як найбільше виробів і продавати їх цілому світови. „Хто знає, може ще й треба буде скласти пляни, поставити цілий світ наново на ноги, щоб у ньому можна найти ринок на збут наших продуктів" — заявила пані Рузвелт в розмові з ґазетярами.

ПОВІНЬ У КАНЗАС ТА ІЛИНОЙ.

СТ. ЛУЇС. — Найменше 8 осіб згинуло в повені, яка навістила стейти Илиной і Канзас внаслідок виливів ріки Илиной і Мисисипі. Вода залляла найгарніші фарми, які лише існують в краю. В горішнім бігу ріки Мисисипі збираються води дальше, а це грозить такими розмірами катастрофи, як це було минулого року.

ОБЕЗПЕЧЕННЯ ЦІЛОЇ ГРОМАДИ ПРОТИ НЕДУГИ.

ГЕМСТЕД (Ню Йорк). — Оце мало знане містечко в цілости заявилося за новітним обезпеченням проти недуг. Є це перша громада, в Злучених Державах, що зрозуміла вагу такої забезпеки. Обезпечені платять премію для забезпеки проти видатків на медичну обслугу, колиб кого навістила недуга.

Адмірал відкриває воєнні пляни проти Японії

НЮ ЙОРК. — На зібранню членів аґенції Асошиейтед Прес адмірал Дівит Клинтон Ремсі виявив пляни, які має наша воєнна маринарка у війні проти Японії. Він сказав, що Америка буде мати цілу сотку кораблів до перевозу літаків при кінці 1944. р. на Тихому океані і на тій підставі американська фльота плянує загальну морську битву з цілою японською фльотою. „Не звісно, коли Японія заризикує на таку битву" — говорив адмірал Ремсі. „Це може статися аж тоді, коли ми запливемо на її подвіря. Одначе, чим скорше ми її втягнемо в битву, тим ліпше для нас". — Ґенерал Александер А. Вандерґрифт, який був командантом при висаджуванню маринарів на островах Ґвадальканаль в 1942. р., остерігав, що здобуття дороги до Токіа буде дорого нас коштувати, бо чим дальше ми підсуваємося до Японії, тим більше росте завзяття японців.

ЯПОНЦІ ВТРАТИЛИ 100,000 ЛЮДЕЙ В БОЯХ

ВАШИНГТОН. — Премієр Австралії Джан Кортин, який саме прибув до Вашингтону на конференцію з американськими високими урядовцями, заки поїде до Лондону, виявив погляд, що японці втратили яких 100,00 до 115,000 вояків на самому Пацифіку. „На ніякому іншому театрі війни вони не наражувалися на такі втрати, як на південно-західньому Пацифіку" — казав Кортин. З інших втрат японців Кортин згадував про втрату 140 до 170 воєнних кораблів, 200 до 270 торговельних кораблів і 5,000 до 6,000 літаків.

На підставі шифр, поданих американським адміралом Ернестом Кінгом у його звіті для секретаря воєнної фльоти Френка Накса, американські втрати у війні проти Японії представляються так: Затоплених воєнних кораблів 1, перевозових кораблів для літаків 5, кружляків 9 (в тім 1 непевний), нищителів 14 (в тім 4 непевних), субмарин 22 (в тім 20 непевних), а різнородних кораблів 66. Разом затоплених американських кораблів 120, крім того ще непевно 29, а знищено 9 кораблів на те, щоб вони не попали в руки ворога. Разом американські втрати виносять 158 воєнних кораблів.

ПЛЯНУЮТЬ ВСЕСВІТНУ ОРҐАНІЗАЦІЮ ДЛЯ РОБІТ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — Австралійський делеґат на Міжнародну Конференцію Праці Дж. А. Іслі поставив домагання на конференції, щоб створити міжнародну орґанізацію для вишукання занять для всіх людей по війні.

Поляки заперечують закиди „Правди" про знущання над українцями

ЛОНДОН. — Пресове бюро польського війська в Британії заперечило закиди московської „Правди", що поляки тортурували українських і білоруських вояків у польській армії.

Польський уряд на вигнанню заповів видання довшої заяви в справі закидів про переслідування жидів у польській армії в Британії.

На процесі проти жидівських вояків за дезерції з польської армії два обвинувачені заявили свою охоту вернутися до армії й дістали від суду тільки номінальну кару, бо по 7 днів арешту. Ті жиди, котрі відмовилися вертатись до польської армії, дістали кару від року до трьох.

Кампанія за звільнення арештованих жидів іде в Британії далі. Представники різних орґанізацій польських жидів домагаються від польського уряду на вигнанню поправи долі жидівських вояків, а рівночасно обіцюють полькому урядови візвати жидів служити в польській армії.

МОСКОВСЬКЕ РАДІО ВЗИВАЄ АВСТРІЙЦІВ ДО ПОВСТАННЯ

ЛОНДОН. — Московське радіо видало заклик до австрійців не ждати терпеливо, поки Австрія буде освободжена із зовні, але повстати негайно проти націстичної окупації.

Австрієць Ернст Фішер, що виголошував заклик, казав, що югославська армія визволення не спала з неба, але повстала з боєвих частин, які були зпочатку дуже незначні. „Тепер настав час ділати", говорив промовець. „Не ждіть так званого рішаючого менту, але старайтеся ділами прискорити його прихід".

ЕСПАНІЯ СПОВІЩАЄ РОЗВЯЗАННЯ ЛЕҐІОНУ

МАДРИД. — Заграничне міністерство еспанського уряду подало аліянтським урядам заяву, що Еспанія зліквідувала Еспанський Леґіон, що був створений для воювання по німецькім боці проти російських військ. Каже еспанський уряд, що тепер нема вже на російськім фронті ні одного еспанського вояка.

Розвязання цього Леґіону домагалися Обєднані Держави, закидуючи на його основі, що Еспанія не може вважатися справді невтральною країною.

ПІДКЛАДАЛИ БОМБУ ПІД МУСОЛІНІЯ

БЕРН. — В одному північно-італійському місті вибухла бомба 40 стіп від авта, котрим їхав Мусоліні. Кажуть, що годинник на бомбі був наложений невправно. Часопис „Бунд" каже, що бомбу кинено в місті Вероні.

АВСТРАЛІЙСЬКІ ЖІНКИ АМЕРИКАНЦІВ. — Шістьох американців поїхало на війну, але будучи в Австралії найшли досить часу залицятися до австралійських дівчат і з ними оженитися. Тепер ті австралійські жінки американців, кожна з дитиною, прибули до одного австралійського порту, аби вибратися в дорогу до далекої Америки, де живуть їх мужі.

2,000 БОМБОВИКІВ БЄ ПО НІМЕЧЧИНІ

ЛОНДОН. — Велика армада американських бомбовиків, що мала до 2,000 літаків, продовжувала в понеділок бомбардування центральної Німеччини, яке вважають кампанією „змягчування" Европи перед аліянтською інвазією. Цим разом літаки вдарили по літакових фабриках у Фрідріхсгафені й по летунських майданах у Мінхені. 103 ворожі літаки збито в цьому рейді з повітря, а кромі цього знищено певне число літаків на землі. 38 бомбовиків і 17 бовиків не вернулося з виправи на свою базу, але рапорти зо Швайцарії вказують, що там осіло кільканацять літаків, не могучи далі летіти.

Інші аліянтські летунські формації з Британії били по побережжю від міста Діеп у Франції до міста Лювен у Бельгії.

Рівночасно Аліянти вислали великі формації літаків зо своїх баз в Італії на бомбардування Букарешту, румунської столиці, і нафтового центру Плоешті, видимо для допомоги червоній армії в її наступі на Балкан. Били теж по летунському майдані в Білгороді, столиці Югославії.

ЩЕ ОДНО ОБМЕЖЕННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВИ ІНВАЗІЇ.

ЛОНДОН. — Британський уряд підприняв ще один крок, аби захоронити інвазійні війська перед можливістю зради тайн щодо інвазії. Заборонив саме всяке подорожування з Британії поза море. Заборона входить у життя в вівторок в опівночі. Виїмком від гострого зарядження мають бути тільки важні державні справи.

Це зарядження, разом з попередно оголошеними заборонами подорожування до Ірляндії та обмеженнями дипльоматів щодо посилок дипльоматичних вісток. Нову заборону оголошено власне в хвилі, як деякі держави збиралися протестувати на попередні зарядження.

Виїмки від останнього зарядження будеться робити тільки для Злучених Держав, Росії й британських доміній, з виїмком Ірляндії.

БУДУТЬ ПЕРЕВОЗИТИ ІНВАЗІЙНІ ВІЙСЬКА ПОВІТРЯМ.

ЛОНДОН. — З широких вправ майбутніх інвазійних військ видно ясно, що Аліянти збираються встановляти бази в Европі підчас інвазії при помочі вояків, перевезених літаками. Будеться перевозити війська невиданими досі масами, вживаючи при тому моторових і безмоторових літаків.

СОВЄТСЬКІ ЛЕТУНИ ЗАТОПИЛИ 7 НІМЕЦЬКИХ ТРАНСПОРТІВ.

ЛОНДОН. — Команда червоної армії сповістила, що совєтські літаки червоної армії й червоної фльоти захопили на морю 7 більшої величини транспортових кораблів, що пробували евакувати німецькі війська з обложеного червоною армією Севастополя. Затоплено разом кораблів поємности 6,000 тон.

Московський комунікат каже, що совєтські літаки літають правильно понад Чорне море, шукаючи за німецькими транспортами.

Німецьке радіо подало, що росіяни почали нову офензиву під Севастополем, кинувши проти нього великі відділи повзів і піхоти з півночі й північного сходу.

ДАЛЬШІ БОЇ В ГАЛИЧИНІ Й НА ВОЛИНІ.

За понеділковим комунікатом червоної армії, великі бої зведено в околиці Дубна, на Волині, де німці почали атакувати повзами й піхотою. По перших успіхах прийшли для них коштовні невдачі, каже російський комунікат.

Московський комунікат говорить теж про важкі бої на південний схід від Станиславова. Там баталіон німецької піхоти перейшов ніччю через неназвану велику ріку, але ранком його заатакували совєтські війська й розбили. Багато німців утонуло підчав переправи через ріку.

Комунікат червоної армії згадує теж про діяльність партизанів у Калінінщині. Партизани розбили три німецькі поїзди, знищили 15 моторових возів і 7 возів, повних амуніції.

На Криму піддалася партизанам ціла румунська дивізія альпейських (гірських) стрільців.

У ночі з 23. на 24. квітня російські далеколетні бомбовики вдарили силою по концентрації німецьких військових поїздів у Львові. Від бомб занялося в місті багато великих пожарів.

ТІТО КЛИЧЕ РОБІТНИКІВ ДО САБОТАЖУ.

ЛОНДОН. — Маршал Тіто видав радіом заклик до югославських залізничних і копальняних робітників саботажувати добуваня й перевіз для німців хромової руди. Каже Тіто, що якби югославським робітникам удалося цього доконати, то тим вони відтяли би німцям останнє жерело достави цього металю, необхідно потрібного для виробу панцирних плит.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

За ниткою до клубка

Закид за знущання поляків над українцями й білорусинами в польській армії в Англії, котрий підняла московська „Правда", певно нікого не здивує. Факти приявности українських вояків у польській армії на вигнанню були вже здавна відомі, але не виявлялися на верха, бо поляки на різні заставки дусили ці факти загрозами різних репресій супроти цих вояків. Здавалося певно польським політикам, що ця штучка буде їм вдаватися без кінця, що вона ніколи не виявиться. Як звичайно діється зо закривачами правди, правда вийшла наверха якраз тоді, коли виява її закривачам найбільше недогідна.

Виявлено тепер приявність українських вояків у польській армії якраз у хвилі, коли польська армія пробує очиститися зо закиду антисемітизму, зо закиду переслідування жидівських вояків у польській армії за їх жидівство. Виходить на яву отже в такий мент, коли закривання приявности українців у польській армії може тільки підтвердити закиди ворожого відношення поляків до неполяків під польським пановванням. До того підносять цей закид якраз у хвилі, коли поляки всіх сил напружують, аби привернути публичну опінію світа на користь задержання східних провінцій довоєнної Польщі. Коли тепер світова опінія дізнається, що в польській армії є українські вояки та що про це світ не знав, бо поляки переслідуванням закривали цей факт, то світ тепер тільки підтвердиться в своїм переконанню, що поляки не заслугують мати далі ці краї, з котрих походять ті українці.

Польський нерозум політичний виявляється при тій нагоді в повній своїй „величі" ще й через те, що поляки мали в самій приявности українців у польській армії поважний арґумент проти советів. Адже багато українців певно попали в польську армію з советської території, бо вони самі до неї зголосилися. Добровільне зголошення українців певно не було компліментом для советів, а було деяким признанням для поляків. Та поляки воліли закрити такий важний факт на свою користь, аби тільки піддержувати брехню про чистий національний склад „Східної Польщі". І власне ця брехня вертається тепер у найдогіднішій для поляків мент та бє їх з подвійною силою. Можемо собі уявити, який знаменитий арґумент для задержання старих границь Польщі мав польський уряд на вигнанню, якби він був створив з тих українців осібні відділи. Замісць ужити готовий арґумент на свою користь, поляки своїми власними руками викували найкращий арґумент своїм ворогам.

На кім взорувати федерації в Европі?

Серед тих, що думають про кращий повоєнний лад в Европі, переважає така думка, що її треба перебудувати на федеративних основах. Мовляв, забагато було там малих нежиттездатних, самостійних держав, що не були всилі себе оборонити. Через те й були постійною загрозою для вдержання мира. Звідси і думка, щоб творити тепер з таких держав більші спілки, чи приєднувати менші й слабші самостійні держави до більших і сильніших.

Ідея, як бачимо, сама собою добра. Тому і ніхто не мав би нічого проти цього, щоб її здійснювати. Але якби було запевнення, що ось така спілка буде справжньою спілкою вільних народів і самостійних держав, а не пануванням сильнішого над слабшим. А таке панування нам відоме навіть у такому випадку, коли тим сильнішим є „брат", що каже, що є споріднений з „меншим" кровю, мовою, культурою.

Іншими словами, повиталиб певно в Европі таку спілку, в якій відношення між „сильнішим" і „слабшим" було би таке, як є от між Канадою і Анґлією у Британськім Камонвелті. Коли би була певність, що наприклад, литовське Ковно, чи естонський Талін, або фінські Гельсинки могли говорити з Москвою в такий спосіб як говорить канадійська Отава з Лондоном, то цілком певно, що на сході Европи моглаб повстати скорше чи пізніше велика федерація вільних народів і держав. І то без усякого примусу, а по добрій волі. Всюди переважив би згодом здоровий розсудок. Та саме здоровий розсудок різних народів на сході Европи так дуже лякається „федерацій"! Але це тільки тому, що береться до „федерування" Москва, яка є правлена диктатурою і розвязує всі проблеми в своїй „федерації", згори, в Москві, не питаючи „сфедерованих" з нею держав. Крім цього вже сама та „федерація" повстала насильним способом, а тепер насильним способом пробується її ще поширити, не даючи навіть ніяких ґарантій, що по війні буде інакше, як досі було. А чого можуть надіятись малі народи, від Москви, коли вона навіть не радиться такого „меншого брата", що має десятки міліонів населення, як це є з „сферерованою" Україною і українським народом!

Ось і тому, коли говорити про вільні державні спілки в Европі, зокрема про таку спілку на сході Европи, то не добре їх формувати на дотеперішній советський лад. Але так, щоб кожний нарід дійсно правив собою, як от канадійці правлять Канадою, будучи заразом членом Британського Камонвелту, а тим самим і маючи цілу низку окремих обовязків і привілеїв. Інакші „федерації" будуть вважатися насильством і намаганням використовувати центром чужі народи і краї. Себто будуть вважатись продовжуванням тих лих, що були до війни. А як так, то що доброго може вийти з ось таких „федерацій"? Чи не новий заколот і не нова війна?

Проф. Микола Чубатий.

Пятьдесятьліття української школи в Америці

Істнувати чи загинути американсько-українській збірноті?

В квітні цього року припадає рідкий ювилей в історії духового життя американських українців: це 50-ліття першої української школи в Америці.

Першу таку школу відкрили в квітні 1894 р. українці громади Шамокин в Пенсилвенії. Від цеї шамокінської школи зачався отже 50-літний період змагань американських українців за рідну школу — період її зросту та занепаду.

Від первісних парохіяльних шкіл, ведених вечерами дяковчителями, перейшли ми отсе до цілоденних шкіл. На тім 50-літнім шляху є ентузіястична проба по першій світовій війні зорґанізувати українську систему шкіл у світовій метрополії, в Ню Йорку; є теж її заломання. Тепер ми свідками зросту шкільної меріжки Українсько-Католицької Дієцезії в Злучених Державах, найсоліднішого шкільного почину, який досі був зроблений серед американських українців за 50 літ.

Школа це установа, що є цінністю найширших кол кожної суспільної збірноти. Рідна Школа в старім краю це була установа, що одна стояла вище партійних та світоглядових різниць, тому теж й нам слід до шкільної справи підходити зі ширшого розгляду зі становища інтересу цілої українсько-американської збірноти.

Чому лінія, що накреслює минуле українсько-американського шкільництва не підносилася постійно вгору, але заломлювалася нерідко дуже глибоко в долину, щоб знов здійматися в гору. Де причина цього явища? Причини того явища слід шукати у дотепер нерозвязаній справі серед американських українців — яким шляхом їм самим йти та на який шлях спрямувати виховання свого молодого покоління. Чи безнадійно пуститися без керми та вітрил, у невідоме, щоб розплистися серед американського моря, чи в якійсь новій формі, більше пристосованій до американського життя, старатися залишитись як збірнота американських українців. Це провідна ціль; без її ясного вирішення ніяка громадська акція американських українців не буде плянована та доцільна. А вже ніяка друга справа, не вимагає більше ясного накреслення остаточної мети, до якої прямується, як справа виховання молоді. Бо тільки через відповідне поставлення шкільної справи осягається або першу можливість українсько-американської збірноти — перестати істнувати, або другу — лишитися збірнотою на довші часи. Надії, що без нашої праці нинішна українська дитина лишиться при американсько-українській збірноті, це те саме, що очікувати чуда.

Стара та нова школа американського українця.

З нагоди ювилею одної українсько-американської установи появилася в пресі стаття старшого громадського діяча, який мимоходом заторкнув це питання, ставлячи перед очи американських українців дві школи — цю першу шамокінську з 1894 року та якусь одну, виїмкову видно школу нинішних днів. В першій мали вчити все тільки по українськи, ані одного предмету по анґлійськи, в другій навпаки. Чи істнує нині де ця друга наша школа без науки українського? Мені невідомо, тай маю поважні сумніви в її істнування взагалі! Одначе поставлення тих двох взорів шкіл американських українців біля себе ставить рубом питання — на який шлях спрямувати американським українцям виховання своєї дітвори.

Шамокінська школа, оснóвана в квітні 1894, була з одного боку виявом відокремлення тогочасних шамокінських українців від дійсного американського життя, що їх окружало, а з другого доказом горячого привязання до українського пня. А якщоб десь нині була така школа американських українців, в якій нічого не вчилиб по українськи, так це знов булоб доказом, що деякі, хочби відокремлені шари американських українців, далися пірвати зле зрозумілій „американізації" і летять без керми та вітрил у невідоме. Як шамокінська школа відсепаровуючи дитину від американської дійсности на шкоду самої дитини виховувала її на неспосібну стати до змагань за життя в тій країні з другими американцями, так така друга школа ледви чи причинитися може до збереження так вихованої дитини при американсько-українській збірноті.

Про дітей, що не хотять говорити українською мовою до батьків.

Досліди над психольоґією дитини в останніх десятках літ розвинулися дуже сильно по країнах цивілізованого світа. Вони мають теж свого визначного представника в особі українця проф. Степана Балея, психольоґа великої міри, та доказують, що дитина в віці між семим та чотирнацятим роком життя є найбільше рецепційна, себто найбільше спосібна приймати зовнішні впливи та їх собі присвоювати. Дитина в цім віці формує свої духові навички та уподобання. Та що найважніше, дитина того віку виробляє собі чуттєві привязання до того чи другого, що остає на ціле життя її духовою власністю. Проминне цей вік, коли дитина як мягкий віск дає себе душевно формувати, не велика надія, що пізнішою наукою дасться у тої дитини витворити чуттєве привязання до культури своїх батьків, а тим чином і зберегти при американсько-українській збірноті. Не що друге, тільки чуттєвий елемент у нашій душі побуджує нас до такого чи другого діяння у пізнішому життю.

Нерідко чується серед американських українців родичів, що їх дитина вміє по українськи, але не хоче до них та до окруження говорити тою мовою. Випадки це надто часті і вони саме є доказом, що дитина вже затрачує цей чуттєвий чинник до тої мови та до всього того, що її окружало до семого року життя в дома; себто затрачує вже звязок з американсько-українською збірнотою. Впоїти цей чуттєвий елемент всилі тільки відповідно наладнана система виховання дітвори в українсько-американських школах.

За українсько-американську школу, пристосовану до нового американського життя.

Шкільна система американських українців мусить бути глибоко передумана що до своїх провідних цілей та способів, як до тих цілей через виховання дітвори дійти. Вона теж мусить узглядните поважні переміни, що вже нині підготовляються в цілім американськім шкільництві в звязку з теперішною світовою війною, в яку теж заанґажована Америка. Не станеться це, мала є надія, що українсько-американська молодь лишиться при своїй збірноті, себто при українських церквах, при наших народних установах.

Може лишитися одна друга одиниця, може що десята або й ще менше, вихована вродженим виховним таланом українського простолюдина в дома, але в головній масі вона відійде від нас. Українсько-католицька молодь розгубиться у знаменито зорґанізованім латинсько-католицькім таборі, православна опиниться у анґльосаських епископалів та презбитеріян, діти релігійно байдужних родичів розгубляться в загальнім американськім кітлі.

Українсько-американська орґанізаційна шкільна система мусить бути основно передумана та збудована льоґічно від голови до стіп, від шкільного нагляду, зладження плянів навчання поодиноких предметів в поодиноких клясах, підручників, научної підготовки вчительського персоналу аж до доповнювання його знання дорогою вакаційних курсів, тепер практикованих у шкільництвах різних цивілізованих країн.

Українсько-американська дитина, уроджена в Америці, звязана з тою країною таємними звязками любови батьківщини має жити в тій країні та через виховання дістати змогу ставати до змагань з іншими громадянами цеї країни. Тому й американсько-українська школа мусить нашій дитині це все дати. Одначе це не стоїть у ніякій суперечности з тим, щоб виробити у неї сентимент та знання ще чогось більше — культури своїх батьків, себто мови та відомостей про український край та нарід.

Донедавна декому могло це видаватися злишне, коли у нього приспана вже любов до рідного краю. Одначе в обличчі нинішних виховних струй серед американського громадянства та справа набирає іншого освітлення. Серед розгару теперішної війни американські виховні круги приходять до переконання, що американська молодь є непідготована до тих завдань, які стоять перед Америкою як світовою потугою. Ізоляція американців від мов і культур інших країн нині прикро відбивається на американськім вояку, уряднику, робітникови суспільної помочи, що не знає інших мов крім американської.

Вже тепер йде поважна підготовка, щоб американську молодь вчити мов словянського світа, латинських країв Полудневої Америки, тощо. На університетах і каледжах вводять вже курси мови російської, польської, еспанської та інших, щоб по підготовці вчительського персоналу завести також науку чужих мов по гайскулах. **Саме тепер пора й американським українцям подбати про це, щоб виховання нашої молоді пустити на ці самі поступові американські шляхи, звертаючи заінтересування нашої молоді на українську рейку.** Знання української мови відкриває перед молодим американцем чи американкою такий самий доступ до словянського світа, як мова російська, польська чи чеська.

Не зробимо ми того тепер, наша молодь стане в американських школах незадовго вчитися мови російської, польської чи другої, а рівночасно стане набирати ще більшого леґковаження до культури своїх батьків, коли — подумає собі — тамтих мов вчать, а української ні. В пятьдесятьліття першої української школи в Америці ставить перед нами наказ історичної хвилини — змобілізувати всі духові сили на американськім суходолі та накреслити виховну систему американських українців не на рік, два, але на довге майбутнє. Ніхто не знає чи Америка супроти подій на українських землях на десятки літ не мусить стати прибіжищем вільної української думки та нескошлявілої української культури. Перед школою американських українців великі завдання.

АНАСТАЗІЯ Г. БІЛОВУС

КАТРУСЯ

Оповідання з давної минувшини.

(До друку зредагував Ол. Луговий).

6)

VIII.

Час минав, а нагоди переговорити з пашою все не було. В Туреччині настали неспокійні часи. В недалекому Стамбулі повстали проти розпорядків султана Магомета IV, союзника наших гетьманів Богдана Хмельницького і Івана Виговського — яничари, турецька ґвардія, що набиралася з дітей християнських батьків, виховувалася у суворій воєнній дисципліні змаленьку, і творила найкраще військо у тогочасному світі. Та чуючи свою силу, часто піднимала бунти проти своїх володарві. Батько Селима, один з вищих достойників держави, часто виїздив до столиці й перебував там тижнями. Вертався на день, на два. Та був гнівний і завжди перемучений, так, що домашні справи відійшли на другий плян. Гнівало його головно те, що улеми прибічної султанової ради не погоджувалися з суворими протимірами, піддаваними військовим ґенералітетом, в тому числі ним самим.

Але все на світі проминає. Придавлено і бунт яничарів. Більш неспокійна їх частина виїхала з дозволу султана в Україну, щоб взяти участь у поході українсько-шведських військ, під проводом славного нашого полковника Івана Богуна на Краків, Ченстохову і Варшаву. Решта покорилася новим розпорядкам, що урізували яниачрські привилеї. Настав спокій. Осман-паша приїхав до дому на довший і заслужений відпочинок. Настала можливість для Марії поговорити з чоловіком про долю молодшого сина.

Як Марія і сподівалася, довідавшись про що йде, — паша не озвався ні словом, виявивши свою незгоду заперечуючим рухом голови, як і пристало доброму правовірному туркови. На всі дальші доводи і переконування паша все так же заперечував порухом голови. Врешті поважно, так наче його синова справа зовсім не обходила-, заговорив:

— Є дві причини, що стоять на перешкоді задумови Селима. Перша — Ізмаїл, друга — Заїра ще не туркиня, не нашої віри. Чоловіком своєї дочки радий бувби бачити Ізмаїла наш везір... І не він один. І хедів Єгипту, і кримський хан раді будуть поріднитися зо мною.

— Так ти, пане, своїх дітей плянуєш подружити з арабками і татарками?

— Не пляную, і не думаю дітей неволити. Кожний з моїх синів може мати жінок і по десять. Але перша і правна жінка мусить походити з достойного і рівного мойому роду.

— А тиж оженився зо мною, полонянкою. І не маєш більше жінок.

— Так було призначено. Кісмет! І я ніколи не цікавився багатоженством. А мої сини можуть мати їх більше, по бажанню. Хоч я і не одобрював би того.

— Чомуж? — спитала Марія здивовано. — Адже багатоженство у звичаю у послідовників пророка. І приписується кораном.

— Пророк у корані дозволяв багатоженство тоді, коли його послідовники підбивали невірні народи. Не приписував, а дозволяв брати дівчат у невірних, мати з ними дітей і виховувати їх на правовірних мусленів. Це була конфіската жіноцтва у народів, пророкови ворожих, з ціллю їх ослабити, а збільшити число його послідовників. Потреба у цьому давно вже минула, й тому затримується лише серед зіпсутих у керуючих родинах і серед населення. Тепер уже і султани часто живуть з одною жінкою.

— Виходить, що й ти пішов проти звичаїв турецької старовини.

— Коли ті звичаї застарілі, чогож їх придержуватись? — запитав паша.

— На щож тоді додержувати і другого старого звичаю, що перше мусить одружитись старший?

— Це вже звичай нашого роду, непорушний від віків.

— І в жертву звичаю приноситься доля сина. Бо Селим тільки думкою про Заїру і живе. Та зрештою і Ізмаїлови ніщо не перешкоджує оженитися.

— Він зовсім байдужий... Чиж мені з ним про те говорити, примушувати? А Заїраж прийме муслемство?

Цього не знала Марія. Розмова так нічим і закінчилася. Всеж Осман виїхав на пораду до свого батька. З ним поїхав і Ізмаїл. Селим з сестрою залишивсь при матери. Що дня бачився з Катрусею і під впливом побачень все більш вперто думав діпняти свого, не зважаючи на звичаї ні навіть на батькову чи дідову заборону.

IX.

Про наміри Селима Катруся довідалася відай останньою. Про замужжа, чи якусь там любов вона нічого й не знала і про те не думала. Та часті зустрічі з синами своєї добродійки, все зростаюча прихильність і Марії і Агди, смілий, ніби магнетуючий зір Селима і ласкаво-посмішкуваті погляди його брата зроджували якийсь ніби неспокій у душі. Часто безпричинно, здавалося, хвилювалася, завважуючи впялені у неї Селимові очи, що наче притягали її і несамохіть й думки її почали кружляти довкола постаті хлопця. Знавці людської душі кажуть, що коли ми пічнемо про когось гарно думати, то нехай би та людина і за сотки миль була, також стане гарно думати і про нас. Любовні мрії Селима перейшли і в Катрусю. Вона противилася їм, адже вони належали не тільки до різних народностей, але й до двох у більшій чи меншій мірі ворогуючих релігійних світів. Але кажуть, що любов, особливо перша в житті, границь чи міри не знає. Нічого дивного, що у скорому часі і дівчина стала відчувати все зростаюче замилування до Селима. Про свої почуття однак не признавалися одне одному, бо й так його обопільно відчували. Не признавалися ще й тому, що добачували забагато перешкод їх поєднанню. Батько Селима колиб навіть і згодився на подружжа сина, то чи згодиласяб дівчина зірвати з християнством, вірою своїх батьків і дідів? Катруся чула, що не моглаб. Так само не міг би зірвати з магомеданством і Селим, бож то була його і його батька та предків віра. Подружжа різновірних забороняли знов і церковні, обох вір, і державні закони.

(Дальше буде).

МІСЯЧНИЙ ЗВІТ ГОЛОВ. СЕКРЕТАРЯ У. Н. СОЮЗУ

ЗА МІСЯЦЬ БЕРЕЗЕНЬ 1944 РОКУ

НОВІ ВІДДІЛИ:

Зорганізовано два нові відділи під числом **394** в Магва, Н. Дж., і **451** в Ґрімсбей, Онт., Канада.

НОВІ ЧЛЕНИ.

В. 10. Праскевич Андрій.
В. 11. Щілений Іван Г., Щілений Юлія.
В. 20. Костюк Марія.
В. 22. Кадучок Соня, Шедляк Юрій.
В. 23. Мартиска Іван 2, Барбері Олена Е.
В. 33. Супіловська Анна.
В. 49. Місюрка Марія.
В. 53. Музика Джійна, Музика Ольга, Музика Марія, Поваида Михайло, Поваида Іван, Музика Володимир, Поваида Петро, Поваида Стефан, Старбринський Михайло, Криванич Евген Едвард.
В. 59. Мороз Йосифа, Моравська Анна, Скуповський Едвард, Щербатюк Дорота А.
В. 63. Нютрель Марія Лувійза, Дінко Микола, Цеплій Павлина, Луковська Ольга Маргарета.
В. 85. Мамрич Михайло.
В. 94. Чупка Іван, Войтишин Павло.
Т. 96. Соболь Олена, Соболь Володимир, Шебовська Флоренса, Кріль Перла, Кріль Стелла, Кріль Олена, Ласик Геновефа Марія, Соболь Володимир, Дрозд Дженій, Шебовський Михайло.
В. 102. Лезан Михайло, Соловій Марія, Лезан Марія.
В. 121. Гречкосій Михайло.
В. 125. Генюк Стелла.
В. 127. Сорока Микола.
В. 130. Мікелес Стефан, Мікелес Стелла.
В. 137. Ґабрілович Анна.
В. 138. Блажовський Стефанія, Кунікевич Ольга.
В. 147. Олекса Іван.
В. 150. Гуська Дорота, Яремій Марія, ЛаҐайн Павлина, Акарт Катерина, Вовчук Семен.
В. 155. Пикус Анна, Пикус Олена, Ольшевська Текля, Пикус Анна.
В. 192. Литвинець Катерина.
В. 196. Баричко Олена.
В. 200. Стахів Петро мол.
В. 204. Миронюк Анна, Доскоч Микола, Левко Ебалій, Левко Іван, Панкевич Йосиф, Грицишин Адріянна, Грицишин Катерина.
В. 215. Савчишин Анна, Кукувка Михайло.
В. 218. Падучак Анна.
Т. 219. Стахура Марія, Рапчак Марія, Височанський Іван, Рапчак Ралф, Урчак Марія, Тисовська Стефанія, Винах Михайло Т., Винах Іван, Микитка Анна.
В. 230. Скробот Михайло, Саявич Вергенія, Мацинська Юлія, Никола Каролина, Брях Марія, Саявич Анна, Мачинський Анна, Ковалевич Варвара, Яслик Марія, Яслик Амелія, Яслик Дорота.
В. 234. Кобран Ольга, Стащко Катерина.
В. 239. Пісечко Олена.
В. 268. Омелян Славка.
В. 270. Гродецький Станислав.
В. 280. Черняк Йосиф Р.
В. 281. [illegible]
В. 292. Боський Іван.
В. 296. Сакаль Стефан.
В. 304. Грубяк Марія.
В. 316. Іваськів Ольга.
В. 330. Кравецький Іван Н.
В. 332. Венгрин Петро мол., Венгрин Володимир.
В. 361. Ничка Іван мол., Залужний Ліліян, Панків Еленора Мей, Жмурко Олена Н., Жмурко Тілій, Горин Анна, Берітелій Марія, Маценко Марія, Білаш Марія.
В. 364. Урван Іван.
В. 367. Лазоришин Параня, Бабій Павло.
В. 369. Дій Пасквааль Анна, Деркач Ольга.
В. 371. Зеленеика Анастазія, Стогрин Ольга.
В. 372. Ярема Джійнита С.
В. 375. Прон Володимир, Прон Юлія.
В. 383. Баршовський Марія, Бурій Стефан.
В. 390. Козух Генрій.
В. 394. Тимох Михайло, Тимох Анна, Тимох Данило, Тимох Анджела, Тихом Іванна, Тимох Марія Е., Тимох Антін.
В. 414. Вітовська Марсела, Маліновський Станислав, Сібелюс Станіслав, Дрозд Ліліян Ф., Вітовський Андрій, Плуговська Анна, Чарномаз Петро, Василик Анна, Благітка Евдокія, Кріль Катерина.
В. 421. Гуменюк Петро.
Т. 432. Воланський Евген, Джексон Марія, Гуменюк Тома, Метельський Денис, Масній Микола, Мучко Петро, Мучко Ева, Сікорська Анна.
В. 441. Кузик Павло, Кузенко Теодор, Борик Кей.
В. 451. Любянецька Анна, Омелченко Надія, Теслюк Марія, Теслюк Семен, Галай Григорій, Любянецький Василь.
В. 456. Пласконос Зофія, Пласконос Василь.
В. 461. Карпицький Стефан.
В. 464. Шарко Стефан, Салмерс Стефан, Шестовська Полій, Юркевич Вікторія, Юркевич Михайло.
В. 468. Мартиник Микола, Пастущин Іван.
В. 473. Павлюк Стефан, Кузик Дмитро, Самотіс Ольга.
В. 478. Роговська Марія.

ЧЛЕНИ ПРИНЯТІ НАНОВО.

В. 144. Фрич Іван.
В. 133. Убогий Мирослав.
В. 218. Гринечко Стефан.
В. 242. Дубіцький Франко, Пука Михайло.*
В. 270. Козачковська Татяина.
В. 300. Катенська Катерина, Васильчак Анастазія.
Т. 304. Процишин Геновефа, Процишин Яків.
В. 319. Магаль Микола.*
В. 348. Крут Іван.*
В. 349. Кроль Йосиф.
В. 361. Новак Микола.
В. 365. Бартник Яків.
В. 371. Кузів Данило В.*
В. 413. Пашкович Іван.
В. 445. Озоган Галя, Шевчук Григорій,* Шуаган Стефанія.

ЧЛЕНИ ПРИНЯТІ З ПЕРЕСТУПНИМИ ЛИСТАМИ.

В. 45. Чемерис Катерина, Чемерис Анна.
В. 65. Лесняк Марія.
В. 106. Камінський Томко.
В. 112. Хміль Зофія, Хміль Анна.
В. 283. Дембрович Катерина, Дембрович Володимир.
В. 298. Пінята Емілія, Пінята Тодор,* Пінята Марія, Пінята Теодор.
В. 336. Бучинська Анна, Поливка Катерина, Поливка Силвестер,* Поливка Анна.
Т. 372. Профета Володимир, Профета Марія.
В. 395. Цибак Катерина.
В. 403. Щурко Володимир.*
В. 445. Косар Володимир.*

ЧЛЕНИ ПРИНЯТІ З ІНШИХ КЛЯС.

В. 85. Гнатюк Стефан.
В. 242. Курчок Іван.*
В. 373. Ґреськів Ева.
В. 413. Пашкович Іван.

ЧЛЕНИ ПРИНЯТІ ЗО СТАРОГО ДО НОВОГО РОДУ ОБЕЗПЕЧЕННЯ:

Від. 268 — 1 член.
В. 370 — 1 член.

ЧЛЕНИ СУСПЕНДОВАНІ.

В. 9. Драгущак Меланія.
В. 17. Цветник Антін.*
В. 31. Якубів Григорій 2.
В. 56. Семко Марія, Семко Іван.
В. 72. Федан Андрій,* Федан Григорій.
В. 94. Ґач Василь.
В. 105. Войтович Анна.
В. 112. Лукас Катерина, Лукас Іван.*
В. 163. Шеремета Михайло, Чаплінська Марія.
В. 164. Пугер Анна.
В. 180. Ольшевська Розалія М.
В. 200. Кафак Григорій.*
В. 204. Балкін Марія, Кітай Василь.
В. 216. Цульковська Катерина.
В. 218. Канателій Ольга, Канателій Антін.*
В. 219. Марчишин Юлія, Гірник Маріянна, Корбило Марія, Фідалій Олена, Ґудзяк Андрій, Ґудзяк Дорота, Ґудзяк Франко.*
В. 223. Танчук Розалія, Танчук Яремій.*
В. 230. Терлецький Михайло.*
В. 298. Мак Анна.
В. 310. Баймак Михайло 2.*
В. 334. Сеник Василь, Сеник Марія.
В. 335. Зибак Михайло,* Зибак Іван мол.*
В. 365. Горват Марія, Горват Тесій, Сабрінський Іван,* Цибрінський Антонина.
В. 369. Чашар Ольга.
В. 379. Бандуровська Зофія.
В. 386. Лисогір Іван.*
В. 389. Котик Олена, Дацишин Іван.*
В. 393. Зико Катерина.
В. 405. Сисак Вілям.*
В. 412. Прислопський Михайло, Турок Іван.
В. 432. Кулик Петро.*
В. 441. Марцинюк Толодимир,* Колісник Стефан.*
В. 445. Яловега Микола,* Хлібойко Ксеня.
В. 473. Чабан Михайло.*

ЧЛЕНИ, ЩО ВІДІЙШЛИ З ПЕРЕСТУПНИМИ ЛИСТАМИ.

В. 30. Пінята Емілія, Пінята Теодор,* Пінята Марія, Пінята Теодор.
В. 54. Дмитерко Михайло, Дмитерко Вероніка.
В. 62. Чемерис Катерина, Чемерис Анна.
В. 71. Андрищь Юрій,* Андрищь Олена.
В. 102. Хміль Зофія, Хміль Анна.
В. 105. Цибак Катерина.
В. 220. Камінський Томко.
В. 252. Кулишк Петро.
В. 340. Дембрович Володимир, Дембрович Катерина.
В. 341. Косар Володимир.
В. 348. Дубінський Андрій П.*
Т. 358. Малеська Катлійна.
В. 364. Маліський Омар Е.
В. 411. Вавриків Михайло.*
В. 448. Щурко Володимир.*

ЧЛЕНИ, ЩО ВІДІЙШЛИ ДО ІНШИХ КЛЯС:

В. 85. Гнатюк Стефан.
В. 242. Курчок Іван.*
В. 373. Ґреськів Ева.
В. 413. Пашкович Іван.

ЧЛЕНИ, ЩО ВІДІЙШЛИ ДО НОВОГО РОДУ ОБЕЗПЕЧЕННЯ:

В. 268. — 1 член.
В. 370. — 1 член.

ЧЛЕНИ ВІДІЙШОВШІ НА БЕЗПЛАТНЕ ПРОДОВЖЕННЯ:

В. 296. Попович Іван.*

ЧЛЕНИ, ЩО ВІДІЙШЛИ ЗО ЗВОРОТОМ У ГОТІВЦІ

В. 5. Врублевський Володимир.
В. 39. Кондрасевич Юстина.
В. 194. Туркович Тілій.
В. 264. Соломінська Марія Анна.
В. 361. Станкевич Марія Сич.

ПОМЕРЛІ ЧЛЕНИ.

В. 1. Шаршон Олекса.
В. 10. Кузяк Дмитро.
В. 13. Мадараш Михайло.
В. 33. Гнатусько Зофія.
В. 70. Марущак Гриць.
В. 83. Басараб Панько.
В. 87. Плішко Гаврило.
В. 90. Борис Григорій.
В. 97. Яцюник Антін.
В. 130. Колодницький Іван.
В. 137. Брикса Марія.
В. 195. Михальчик Іван.
В. 211. Бабій Семен.
В. 223. Венгер Андрій.
В. 235. Завіська Розалія.
Т. 237. Копчак Стефанія.
В. 251. Ґоік Амброзій, Гузар Марія.
В. 259. Пірович Казимир.
В. 263. Пастух Вілям.
В. 267. Агрест Олена.
В. 292. Сташків Константин.
В. 293. Віковська Розалія.
В. 319. Малішевська Марія.
В. 339. Максимик Іван.
В. 347. Ковальський Стефан.
В. 361. Залужний Стефан.
В. 367. Антонів Михайло.
В. 381. Маркевич Саверко.
В. 412. Трухан Теодозія.

ЗІСТАВЛЕННЯ:

З початком березня 1944 року було в У. Н. Союзі повнолітних членів	31,863
В місяці березні 1944 р. принято нових	183
В місяці березні 1944 р. принято наново	21
В місяці березні 1944 р. принято з переступними листами	21
В місяці березні 1944 р. принято з інших кляс обезпечення	4
В місяці березні 1944 р. принято зо старого роду обезпеч.	2
Разом	32,094
В місяці березні 1944 р. суспендовано	58
В місяці березні 1944 р. відійшли з переступними листами	24
В місяці березні 1944 р. відійшли до інших кляс	4
В місяці березні 1944 р. відійшли до нового роду обезпеч.	2
В місяці березні 1944 р. відійшли зо зворотом у готівці	5
В місяці березні 1944 р. відійшли на безплатне продовж.	1
В місяці березні 1944 р. відійшли на виплачене обезпеч.	—
Т місяці березні 1944 померли	30
Разом	124
З кінцем місяця березня 1944 р. в У. Н. Союзі було дорослих членів	31,970

ЗІСТАВЛЕННЯ ЗГІДНО З КЛЯСАМИ І СУМАМИ ОБЕЗПЕЧЕННЯ:

СТАРИЙ РІД:

В класі А.	на $ 250	5
В класі А.А.	на $ 500	93
В класі В.	на $ 750	16
В класі С.	на $1000	192
В класі В.В.	на $1500	6
В класі С.С.	на $2000	2

НОВІ РОДИ:

Обезпечення платне по смерти з вкладками до 70 року життя.

В класі О- 500	на $ 500	470
В класі О-1000	на $1000	319
В класі О-1500	на $1500	5
В класі О-2000	на $2000	2

Обезпечення платне по смерти з вкладками протягом 20 літ.

В класі P- 500	на $ 500	4,050
В класі P-1000	на $1000	2,293
В класі P-1500	на $1500	21
В класі P-2000	на $2000	12
В класі P-2500	на $2500	2
В класі P-3000	на $3000	2

Обезпечення платне за життя з вкладками протягом 20 літ. (Ендавмент).

В класі Е- 500	на $ 500	2,616
В класі Е-1000	на $1000	1,008
В класі Е-1500	на $1500	18
В класі Е-2000	на $2000	7
В класі Е-300	на $3000	1

Нове обезпечення на ціле життя для нових членів

В класі W- 250	на $ 250	2
В класі W- 500	на $ 500	4,023
В класі W- 750	на $ 750	1
В класі W-1000	на $1000	3,629
В класі W-1500	на $1500	37
В класі W-2000	на $2000	16
В класі W-2500	на $2500	1
В класі W-3000	на $3000	3
В класі W-ріжні суми		87

Нове обезпечення на ціле життя для давних членів.

В класі Т- 100	на $ 100	5
В класі Т- 250	на $ 250	189
В класі Т- 500	на $ 500	3,780
Т класі Т- 750	на $ 750	558
В класі Т-1000	на $1000	8,246
В класі Т-1500	на $1500	200
В класі Т-2000	на $2000	53
Разом		31,970

МОЛОДЕЧИЙ ДЕПАРТАМЕНТ

НОВОВПИСАНІ ДІТИ.

В. 8. Шевців Йосиф Андрій.
В. 11. Стецик Марія Анна, Стецик Марджорій.
В. 22. Мельник Роберт В. 2.
В. 23. Бреда Доната.
В. 28. Ґаліда Катерина, Ґаліда Дорота, Бурак Михайло, Бурак Ела, Валіканович Ірина.
В. 29. Скородій Марія.
В. 40. Нагій Юлько мол., Нагій Розалія Марія, Нагій Роберт, Нагій Кароля Джійна, Нагій Бетій Анна.
В. 48. Куцаба Леонард.
В. 55. Біян Михайло, Барнс Біл.
В. 59. Лукас МаделинаЛ., Наконечний Ален Вейн, Наконечна Еленора Іванка.
В. 63. Чімка Річард.
В. 67. Брохівський Стефан, Брохівський Мирослав, Брохівський Григорій.
Т. 91. Ференс Річард.
В. 96. Думовська Катерина, Думовська Розалія Анна, Боднар Маріянна, Сукій Джеймс Андрій, Сукій Катерина Елизавета, Сукій Роберт, Сукій Марія Лувійза, Сукій Михайло Тома, Гопфес Фредерик Лойд, Соболь Розмарія, Соболь Меланія, Шебовська Маргаріта, Шебовська Ніріл Анна.
В. 102. Бучак Надія Катерина.
В. 105. Кейн Патрися Анна.
В. 106. Войтович Джеймс.
В. 130. Стахів Доналд.
В. 132. Коняс Іванна Джорджія.
В. 138. Кунікевич Петро С.
В. 142. Ґлук Лорейна Анна, Ґлук Лорета Джейн.
В. 150. Малуда Марія Анна, Ковчук Лінда Анна.
В. 155. Яцина Марія Анна, Олешевська Марта, Пикус Петро, Майджор Кароля Анна, Пикус Василь.
В. 181. Шевчук Ольга 2.
В. 191. Бабич Володимир.
В. 192. Вацик Стефан, Політило Евген.
В. 204. Доскоч Іванна, Юхемів Іван, Брида Павлина, Брагінець Лінда Кароля, Готра Теодозія, Готра Іван мол.
Т. 215. Савчишин Микола.
В. 219. Допелик Джейна Елизавета, Гюс Едвард Карло, Урчик Олекса, Урчик Ольга, Урчик Тома.
В. 221. Білецький Евген Григорій.
В. 230. Лівінський Іван, Лівінський Франко, Адовасіо Джеймс Михайло, Саявич Джейн, Саявич Олена.
В. 243 Скурський Марія Анна, Туница Анна.
В. 254. Керелейза Маріянна, Козира Віра.
В. 262. Пренета Генрій Вілям.
В. 266. Коренкевич Петро, Коренкевич Анна Мелянія.
В. 274. Кіт Іван.
В. 275. Ґречин Денис, Ґречин Лорайна Розмарія.
В. 281. Довган Йосиф Іван.
В. 284. Гудима Олена Л.
В. 290. Шандровський Іван.
В. 292. Гомешин Анна Патрися.
В. 296. Сарняк Теодор 3, Прокопик Данило Микола, Прокопик Емелія Анна.
В. 304. Котелець Михалина Марія.
В. 319. Колотило Варвара.
В. 348. Гелмініяк Евген Йосиф, Адамс Давид.
В. 361. Пальчинський Тарас, Ярмак Володимир, Ярмак Франка, Робіська Айлійна Сандра.
В. 351. Руп Роберт В. мол.
В. 364. Боль Дана Мей.
В. 370. Добровський Едвард Михайло.
В. 372. Ярема Андрій М. мол.
В. 394. Тимох Ольга.
В. 406. Мілян Стефан, Мілян Анна.
В. 413. Гнида Вероніка.
В. 414. Боднар Микола К., Липкан Михайло мол., Благітка Антонета, Дрозд Стефан М., Маліновський Франко, Катрич Микола Олекса.
В. 421. Батик Кароля Анна.
В. 427. Рогатинська Марія.
В. 432. Валігун Дмитро, Коман Едвард Сава 2, Коман Теодор Дмитро 2, Шашкевич Василь, Паржих Володимир С.
В. 441. Кузик Силвія Джейн.
В. 443. Руда Параня.
В. 451. Омельченко Зеновія, Любянецький Нестор, Омельченко Ольга, Любянецький Василь.
В. 461. Шляр Леона Лувійза.
В. 462. Іванець Тереса Марілина.
В. 464. Манковська Теодора, Осмок Роналд Іван, Полоз Марія, Кравець Анна, Костюк Вілям, Полоз Мирослав, Манковська Марія, Шубалій Стефанія, Костюк Річард.

ДІТИ ПРИНЯТІ НАНОВО.

В. 1. Ліщинська Марта, Ліщинська Дорота.
В. 78. Ковальчик Стефан.
В. 260. Проник Катерина.
В. 280. Куцій Богдан, Куцій Магдалена.
В. 349. Кроль Франко.
В. 427. Добровольська Елизавета 2.
В. 429. Барна Марія, Барна Тома.
В. 445. Каптій Володимир, Каптій Ярослав Іван.

ДІТИ ПРИНЯТІ З ПЕРЕСТУПНИМИ ЛИСТАМИ.

В. 298. Пінята Вероніка, Пінята Василь, Пінята Стефанія, Пінята Марія.
В. 336. Поливка Теодор, Поливка Катерина, Поливка Теодор.
В. 372. Профета Роман.

ДІТИ ПРИНЯТІ З ІНШИХ КЛЯС.

В. 11. Щілений Іван.
В. 146. Дигас Стефан.
В. 284. Гудима Лорейна.
В. 285. Громяк Іван Павло, Громяк Марта Елейна.
В. 373. Літвіцький Іван.
В. 383. Козак Павлина.
В. 390. Козух Володимир.
В. 414. Гречаник Фредерик Чарлс.

ДІТИ СУСПЕНДОВАНІ.

В. 45. Ляшек Йосиф.
В. 53. Петришин Йосиф.
В. 58. Клайн Розалія.
В. 82. Магаряс Ванда Марія.
В. 100. Ферич Петруся, Ферич Розалія, Ферич Вікторія.
В. 102. Піндур Стефан.
В. 204. Садницький Микола Олег Омелько.
В. 218. Канателій Франко М., Канателій Петро А.
В. 219. Гірник Дайана Кароля, Корбило Стелла, Корбило Михайло, Ґудзяк Петро.
В. 227. Баер Катерина.
В. 230. Наполітано Андрій, Наполітано Іван.
В. 304. Грубяк Іван Р.
В. 310. Баймак Марія.
В. 332. Баліцька Олена, Зайшлий Мирослав, Зайшлий Анна, Зайшлий Олена, Зайшлий Михайло, Зайшлий Стефан.
В. 335. Зибак Джеймс, Зибак Михайло, Зибак Річард П., Зибак Стефан В.
В. 361. Здирко Джеймс, Драган Іван.
В. 368. Стецяк Стефан.
В. 393. Зико Вілям.
В. 401. Лешок Лестер Герій.
В. 441. Зелінський Іван.
В. 445. Пастир Петро.
В. 446. Маручка Василь.
В. 458. Овчарчин Мирослав.

ДІТИ, ЩО ВІДІЙШЛИ З ПЕРЕСТУПНИМИ ЛИСТАМИ.

В. 30. Пінята Вероніка, Пінята Василь, Пінята Стефанія, Пінята Марія.
В. 358. Малиська Сандра Кей.
В. 364. Маліська Констанс Джуви, Малиська Джойс С.

ДІТИ, ЩО ВІДІЙШЛИ ДО СТАРШИХ ЧЛЕНІВ У.Н.С.

В. 10. Праскевич Андрій.
В. 20. Костюк Марія.
В. 22. Кадучок Соня, Шедляк Юрій.
В. 63. Луківська Ольга.
В. 85. Мамрич Михайло.
В. 96. Соболь Володимир.
В. 121. Гречкосій Михайло.
В. 137. Ґабрілович Анна.
В. 147. Олекса Іван.
В. 150. Яремій Марія.
В. 196. Баричко Олена.
В. 200. Стахів Петро.
В. 230. Яслик Мілька, Яслик Дорка.
В. 234. Кобрин Ольга, Сташків Катерина.
В. 238. Купчик Ольга.
В. 239. Пісечко Олена.
В. 280. Черняк Йосиф.
В. 292. Баховецький Іван.
В. 304. Грубяк Марія 3.
В. 316. Івашків Ольга.
В. 330. Кравецький Нестор.
В. 332. Венгрин Петро.
В. 364. Уйван Іван.
В. 390. Козух Генрій.
В. 468. Пастущин Іван.

ДІТИ, ЩО ВІДІЙШЛИ ДО ІНШИХ КЛЯС.

В. 11. Щілений Іван.
В. 146. Дигас Стефан.
В. 284. Гудима Лорейна.
В. 285. Громяк Іван Павло, Громяк Марта Елейна.
В. 373. Литвицький Іван М.
В. 383. Козак Павлина.
В. 390. Козух Володимир.
В. 414. Гречаник Фредерик Чарлс.

ДІТИ, ЩО ВІДІЙШЛИ НА БЕЗПЛАТНЕ ПРОДОВЖЕННЯ:

В. 7. Когут Ярослав.

ДІТИ, ЩО ВІДІЙШЛИ ЗО ЗВОРОТОМ У ГОТІВЦІ:

В. 196. Баричко Іван.
В. 400. Шотик Іван, Шотик Михайло.

БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ ЗНАЧИТЬ, НАЛЕЖАТИ ДО ТАКОЇ ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО ПОБУДОВАНА НА ПЕВНИХ, ТРІВКИХ І СОЛІДНИХ ОСНОВАХ.

ЗІСТАВЛЕННЯ:

З початком березня 1944 року було в У. Н. Союзі дітей членів	10,592
В місяці березні 1944 р. принято нових	155
В місяці березні 1944 р. принято наново	13
В місяці березні 1944 р. принято з преступними листами	8
В місяці березні 1944 р. принято з інших кляс обезпечення	9
Разом	10,777
В місяці березні 1944 р. суспендовано	39
В місяці березні 1944 р. відійшли з переступними листами	7
В місяці березні 1944 р. відійшли до старших членів УНС	30
В місяці березні 1944 р. відійшли до інших кляс обезпеч.	9
В місяці березні 1944 р. відійшли зо зворотом у готівці	3
В місяці березні 1944 р. відійшли на виплачене обезпеч.	—
В місяці березні 1944 р. відійшли на безплатне продовж.	1
В місяці березні 1944 померли	—
Разом	89
З кінцем місяця березня 1944 р. в У. Н. Союзі було дітей членів	10,688

ЗІСТАВЛЕННЯ ЗГІДНО З КЛЯСАМИ МОЛОДЕЧОГО ДЕПАРТАМЕНТУ:

В класі 1-шій	на $500	4,947
В класі 2-гій	на $400	1,416
В 3-тій класі	на $100	2,199
В класі 4P	на $ 250	30
В класі 4P	на $ 500	863
В класі 4P	на $1000	202
В класі 5E	на $ 250	168
В класі 5E	на $ 500	709
В класі 5E	на $1000	154
Разом		10,688
З кінцем місяця березня 1944 р. в У. Н. Союзі було всіх обезпечених		42,658

УВАГА,

яку кожний відділовий урядник член У. Н. Союзу повинен прочитати й відповідно до неї застосуватись.

Ті повнолітні члени та члени молодечого департаменту, що тут проголишені в рекордовім звіті за березень 1944 року суспендованими, можуть бути приняті наново в члени У. Н. Союзу, якщо зголоситься до секретарів своїх відділів і заплатять за час суспензи залеглі вкладки, як це постановляє статут організації, інакше, вони будуть позбавлені всіх членських прав, запомог і привілеїв з винятком тих прав, які є застережені грамотою і статутом. Тесаме відноситься також до тих членів, які впродож березня 1944 р. взяли переступні листи й ще досі не зголосилися з ними до інших повноправних відділів У. Н. Союзу.

Д. Галичин, гол. секретар

ЩОБ СПОВНИТИ ЯКСЛІД ОБОВЯЗКИ ЧЛЕНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ТО НЕ ВИСТАРЧИТЬ НАЛЕЖАТИ САМОМУ ДО СОЮЗУ, БО ДО ЧЛЕНСЬКИХ ОБОВЯЗКІВ СВІДОМОГО ЧЛЕНА НАЛЕЖИТЬ ТАКОЖ ОБОВЯЗОК ЗАПИСАТИ ДО СОЮЗУ ЦІЛУ СВОЮ РОДИНУ, СВОЇХ ПРИЯТЕЛІВ ТА БЛИЗЬКИХ ЗНАЙОМИХ.

Степан Куропась.

Чи нова „Зменовеховщина"?

(Надіслана дискусійна стаття).

Важко тепер стрінутися з нашими людьми. Деякі працюють довгі години, інші зневірилися в успіх народної роботи, ще інші мають інші причини на те, чому не приходять на українські підприємства. Словом „неможливо" тепер з нашими людьми розмовитися та довідатися про все те, чим накипіло їх серце, що вони переживають та які їхні думки в теперішні воєнні роки.

Інакше кажучи тяжко збагнути, яка є публична опінія шікаговських українців. А публична опінія це дуже важний чинник. Тому всі культурні народи дуже дбають, щоб плекати в себе здорову публичну опінію. Знов держави витрачали великі суми гроша на плекання публичної опінії, що відповідалаб державним інтересам. В недержавних народів публичну опінію старалися опановувати окупанти. І це їм більше або менше вдавалося. Всім нам відомо, як впливали окупанти українських земель на формовання такої опінії серед українського народу. Вони представляли українську публичну опінію так, як їм треба було, а всіх тих, що важилися протестувати проти того, старалися купити „посадами", чи ставили під суд, або, внайкращому для українців випадку, заганяли в підземелля! В Америці українська публична опінія формувалася більше свобідно. Тут ми, як горожани цеї вільної держави, мали свободу слова, руху і віри і можна було думати по „свойому". Українські світські, церковні чи запомогові народні організації, мали величезний вплив на оформлення української публичної опінії в Злучених Державах Америки, й то головно через свою пресу. До війни мали ми тут таким робом вироблену публичну опінію, що знала, яку справу поперти а яку відкинути. Політичні українські організації скликали часті політичні віча і старалися „переганяти" себе в різних досягненнях. Зокрема в користь України. Комуністи не мали доступу до здорової публичної української опінії. Комуністичні „трики" чи спроби вдертися в середину нашого здорово думаючого громадянства і здеморалізувати його зі середини розбивалися супроти сильної постави наших організацій!

А як стоїть справа нині?! Українських політичних організацій, віч і підприємств на передвоєнну скалю нема. Люди полишені своїй власній долі чи розумови, виробляють свої погляди на підставі того всього що довкруги них щоденно діється. А життя наших людей щоденно тепер того роду, що приступ до них мають якраз комуністичні на неправді оперті заразливі кличі, з якими ми перше боролися. Полишені самому собі, наші люди, жадні вісток з рідних земель, хапають все, що їм попаде, за добру монету.

Що з того вони приймають, а що відкидають, тяжко збагнути. Щойно будучність це покаже. Одначе вже тепер є познаки „зменовеховців".

До такого висновку прийшов автор тих рядків, маючи недавно нагоду стрінутися з нашими колись добрими людьми і працівниками в народньому життю (вони ще не цілком пропавші). Я з дива виходив і очам своїм не вірив, що це ті самі люди! Правда, літа ломлять людей й їхню активність, але в тому випадку тут вже не те. Бо коли того роду людина твердить, що шкода сил витрачати — бо Сталін і так „басом" всюди буде, то це ще не є заломанням (бо таке читається і в ґазетах!), але таки кидає недобре світло на духову переміну тої людини, яка перша була би й серед найгірших обставин відкинула Сталіна як „баса". Або те, як дехто з наших людей глядить на совєтські чотири „українські" армії як справді українські, чи не переступає межі й не подобає радше на „зменовеховство"? А що сказати про таке, що коли людина побачила фільму „Україна в огні", то вже так захоплюється большевиками, що каже, що вони стали націоналістами, бо Хмельницького вважають силою, а Шевченка духом України?! Можна навести багато таких прикладів з українського життя в Шікаго на доказ переміни духа деяких наших людей. Деякі вже навіть привикають ходити на вистави до большевицького дому; інші беруть в них участь як аматори, а є навіть і такі, що вже всю свою діяльність перенесли таки до того дому, хоч кілька десяток літ з большевиками не хотіли мати нічого спільного.

На мою думку це новітня „зменовеховщина" подібна до того, що його переходила українська політична еміґрація в Чехословаччині в роках 1920-24. Щоби познайомити читачів з цим новим словом, то треба його перевести на українську мову. По нашому „Змєна вєх" означає зміну доріг чи напрямків. Отже на Чехословаччині, після повороту проф. Винниченка на Україну, зачало ширитися новітнє москвофільство, яке популярно звали „зменовеховщина". Таку переміну переходили й москалі, але переходили її ще більше українці. Автор був свідком і учасником десятків різних віч і дебат на тему „зменовеховщини". В Академічній Громаді в Празі, що обєднувала в той час 2,000 студентів і мала свої сходини в Студентському Домі, а відтак в пивоварі на Сміхові, життя було дуже бурливе. До громади приходили різного роду люди з армій Вранґля, Денікина і Юденича, вертали „камедули" з польських таборів у Вадовицях і Стшалковій. Приїздили на студії члени Української Бриґади з Дойч-ґаблю і члени ґрупи ґен. Кравса з Ліберця. Крім звичайних місячних зборів академічної громади, які нераз велися днями, відбувалися в льокалі Громади різні дискусійні вечері і збори.

Перевагу в Громаді мав національний елемент з малою домішкою соціялістів, які себе означали „поступовцями". Студенти дуже любили прислухуватися того роду дебатам на тему „зміни доріг". Участь в дебатах брали такі люди як Харусь, Бутрим, Черниха, Кулик, Воробець, Палій, Киндій, Бурий, Клуний і десятки інших визначних студентів, які відтак по укінченню студій розїхалися домів, себто на Західну Україну під Польщею і Радянську Україну. Прихильники зміни віх, з Харусем на чолі, твердили не без доброї віри, що по укінченню студій місце українських студентів є праця для України, без огляду на це, який там уряд. Наші визначні люди, як от Грушевський чи Винниченко, вже є там на місці і творять нове життя, говорили вони.

Противники того модерного москвофільства остерігали тих загорільців, кажучи, що це лише нова вудка Москви зловити активних українців на еміґрації на те лише, щоб їх по повороті на Радянську Україну, вислати на „лоно Авраама", а причини на це то вже найдуться. На тих зборах приходило нераз до дуже горячих перепалок, а навіть до боротьби кріслами. Нераз мусіла їх розганяти поліція. Ніхто нікого не переконав, бо студенти мали вже свої вироблені погляди. Правда, багато таки поїхало ради хліба. Доля тих, що поїхали, була відтак добре відома студентам. Як знаємо, то зразу поназначувано їх на відповідальні місця, а відтак і слух за ними загинув. А ті, що потрафили чудом вернутися назад, потвердили тільки те, ро твердили передтим противники „зменовеховщини". Ось так і решта студентів скоро вилічилася з своїх помилкових поглядів. Крім цього самі дальші події, як голод на Україні чи самогубство Скрипника, були добрим ліком на ту недугу.

Та американські українці задалеко від рідних земель, щоби могли бачити те, що бачили наші люди в Европі. Проте таки в великій більшости заховали здоровий інстинкт себезбереження і не впали жертвою „зменовеховщини". Тому, що про це хтось дбав. Само із себе воно не сталося. Тому і тепер мусять цею справою занятися. Як каже латинська приповідка, „консулі", якими в нашому випадку є тепер на мою думку ті, що є у проводі Українського Конґресового Комітету.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 9. квітня 1944 року помер у 60 році життя
ПЕТРО РОМАНОВИЧ,
член Тов. ім. Івана Франка, від. 241 У. Н. С. в Вунсакет. Р. Ай.

Покійний походив із села Кут. повті Скалат, Західна Україна. Полишив у смутку жену Франку, 3 сини: Стефана, Івана, Володимира, котрий є при військовій службі, 2 дочки, Анну і Марію. Похорон відбувся 13. квітня з української гредко-катол. церкви в Вунсакет, Р. Ай. Тіло похоронено на українськім цвинтарі св. Петра й Павла, Блекстон, Масс., при участи родини, членів Тов. і громадян. — В. Ві. П.!

Уряд.

ЖЕРТВИ НА ПРАЦЮ УКРАЇНСЬКОГО КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ

Гром. М. Левицький з Клівленд, О., посилаючи чека на $300, пише: Посилаю чека на суму $300 як жертву від Злучених Товариств та Братств міста Клівленду для Конґресового Комітету. У цій сумі є зачислена квота $46, які зложила українська православна громада в Клівленд. Пізніше, як жертви будуть впливати для Конґресового Комітету, так їх будемо зголошувати. Крім цього, на цілі Конґресового Комітету жертвували: Юстина Левицька з Джерзі Сити, Н. Дж. $5; Л. П. з Бронкс, Н. Й. $5; Марія Кусий з Джерзі Сити, Н. Дж. $1.

КАПІТАН ДОН С. ДЖІНТІЛЕ, головний американський ас летунів, що оноді розбився підчас повороту до британського майдану з виправи проти ворожих позицій в Европі. Він вибирається незадовго на вакації до рідного містечка Пікви, в Огайо. Він збив 23 ворожі літаки.

Гріш без вартости.

Приходить мала дівчинка до крамниці з цукорками. У її малій руці ціпко стиснений цент. Поволи вона отвирає руку, кладе цент на крамничім столі й починає приглядатися цукоркам. Під шкляним паравaном їх повно, а кожен кращий від другого. Вкінці вибрала собі дівчинка один, що припав їй найбільше до вподоби. Вона показує на нього пальчиком, а крамничник каже: „Боюся сказати, але цей цукорок коштує два центи".

Шукає дитина дальше. І знову показалося, що це цукорок за два центи. Зрезиґнована, дівчина відвертається і йде до дверей. За нею кличе крамничник: „Алеж ти забула свій цент!".

— „Я його не потребує, коли за нього ніщо не можна купити" — відповідає дівчина, не задержуючись.

ТАРЗАН, ч. 960. Повзова гармата.

Повз задержався на закруті, і комендант оглянув страшний бій.

Він крикнув до гарматчика 88-міліметрової гармати: „Готовся до вистрілу! Просто перед себе!"

„Алеж й наші товариші погинуть!" запротестував гарматчик.

„З них уже мало осталося. Їх життя це мала ціна за знищення ворога. Огня!"